

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Δάνειες λέξεις και δανεισμός

Ένας πολύ σημαντικός τρόπος ανανέωσης και πλουτισμού του λεξιλογίου των γλωσσών, είναι ο δανεισμός. Ο δανεισμός, που προκύπτει συνήθως είτε ως αποτέλεσμα **γλωσσικής επαφής** και πολιτισμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ λαών που μιλούν διαφορετικές γλώσσες, είτε ως αποτέλεσμα εισαγωγής στην κοινή χρήση μιας λέξης της ίδιας γλώσσας από προγενέστερη χρονική περίοδο ή από κοινωνική ή γεωγραφική διάλεκτό της, σημαίνει την αποδοχή ενός νέου στοιχείου και την ομαλή ένταξή του στο συγκεκριμένο συγχρονικό γλωσσικό σύστημα.

Επειδή όμως ιστορικά οι διάφοροι λαοί – εθνότητες έρχονται σε επαφή με ποικίλους τρόπους και για πολλούς λόγους, οι γλωσσικές μεταξύ τους **ανταλλαγές** αποτελούν συνήθη διαδικασία και, για τον λόγο αυτόν, ένα σημαντικό ποσοστό του λεξιλογίου όλων των φυσικών γλωσσών είναι προϊόν δανεισμού από άλλες γλώσσες. Είναι φυσικό ότι η διαδικασία του δανεισμού δεν είναι τυχαία αλλά **χαρακτηρίζεται** από λειτουργική σκοπιμότητα. Οι γλώσσες δανείζονται συνήθως λέξεις είτε για να καλύψουν νέες εκφραστικές ανάγκες, που συνεχώς προκύπτουν, καθώς ο πολιτισμός και η τεχνολογία προοδεύουν, είτε για να αποδώσουν με διαφορετικό τρόπο έννοιες που ήδη διαθέτουν, είτε για να προσδώσουν σ' αυτές νέες σημασιολογικές αποχρώσεις.

Το βασικό χαρακτηριστικό των δάνειων λέξεων είναι ότι με τον καιρό και με τη χρήση προσαρμόζονται στο σύστημα της νέας γλώσσας και μετατρέπονται, με τον τρόπο αυτόν, σε στοιχεία οργανικά και λειτουργικά που εντάσσονται στο γλωσσικό αίσθημα των φυσικών ομιλητών, που μετέχουν στις διαδικασίες παραγωγής νέων λέξεων και που συμβάλλουν, γενικά, σε περαιτέρω διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των μελών της συγκεκριμένης γλωσσικής κοινότητας.

Αναφερόμενοι ιδιαίτερα στην Ελληνική γλώσσα, θα λέγαμε ότι στον ινδοευρωπαϊκής προέλευσης λεξιλογικό της κορμό έχουν προστεθεί κατά τη διάρκεια της **μακραίωνης ιστορίας** της πολλές και ποικίλες λέξεις που προέρχονται από τις γλώσσες των λαών με τους οποίους ήρθε διαδοχικά σε επαφή. Για παράδειγμα, ένα σημαντικό ποσοστό λέξεων της ελληνικής προέρχεται από λέξεις των γλωσσών που μιλούσαν οι ντόπιοι προελληνικοί πληθυσμοί και δηλώνουν κυρίως τοπωνύμια, πράγματα, προϊόντα ή φαινόμενα που είναι χαρακτηριστικά του μεσογειακού χώρου και τα οποία ήταν άγνωστα στους ελληνικούς πληθυσμούς μέχρι την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα. Λέξεις προελληνικής προέλευσης θεωρούνται π.χ. και οι ακόλουθες: υάκινθος, δάφνη, λαβύρινθος, λωτός, Κόρινθος, Παρνασσός κλπ.

Από τις παλαιότερες περιόδους της ελληνικής ιστορίας, σημειώνουμε τον δανεισμό λέξεων από λαούς της Ανατολής όπως ήταν οι Φοίνικες από τους οποίους η Ελληνική γλώσσα δανείστηκε την ονομασία των γραμμάτων του αλφαβήτου (π.χ. άλφα, βήτα κλπ.), οι Πέρσες (π.χ. παράδεισος, μάγος, σατράπης) και οι Εβραίοι (π.χ. Σάββατο, Πάσχα, Μεσσίας). Σημαντικός υπήρξε επίσης ο δανεισμός από τη Λατινική γλώσσα που σχετίζεται κυρίως με λεξιλόγιο της καθημερινής επικοινωνίας (π.χ. σπίτι, ταβέρνα, πόρτα, άσπρος, τα ονόματα των μηνών κλπ.), ενώ στα νεότερα χρόνια σημειώθηκε, λόγω της **συνύπαρξης** κατά τους αιώνες της δουλείας, ένας σημαντικός αριθμός δανείων από την Τουρκική γλώσσα (π.χ. πασάς, αγάς, μπέης, κεφτές, κέφι, γινάτι, χατίρι), καθώς επίσης και ένας μικρότερος από την Ιταλική (π.χ. καπετάνιος, φουρτούνα, κάβος, κασέλα, μαέστρος).

Στη σύγχρονη εποχή, δηλαδή από τον 19^ο αιώνα και μετά, η Ελληνική, όπως και όλες οι νεότερες γλώσσες, δανείστηκε πολλές λέξεις από τις λεγόμενες διεθνείς γλώσσες. Έχει, δηλαδή, αντλήσει λέξεις τόσο από τη Γαλλική (π.χ. ασανσέρ, αμπαλάζ, αμπαζούρ, μανικιούρ, μπουφάν, τρακτέρ, μετρό), όσο και από την Αγγλική (πάρτι, κομπιούτερ, μπίζνες, μανάτζερ, σπορ, χιούμορ, χόμπι, σίριαλ, τοστ) από την οποία συνεχίζει να δανείζεται ακόμη και στις μέρες μας. Άλλωστε, η Αγγλική ως γλώσσα της σύγχρονης τεχνολογίας και της επιστήμης δημιουργεί συνεχώς νέους όρους, πολλούς από τους οποίους εισάγει αυτούσιους, όχι μόνο η Ελληνική αλλά και όλες οι υπόλοιπες γλώσσες, για να καλύψουν τις δημιουργούμενες εκφραστικές τους ανάγκες.

N. Μήτσης κ.ά. (2012). *Το λεξιλόγιο. Θεωρητική προσέγγιση και διδακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Gutenberg, 87-90 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Με ποιους τρόπους, σύμφωνα με το κείμενο, πραγματοποιείται η διαδικασία ένταξης των δάνειων λέξεων σε μια γλώσσα; (60-80 λέξεις)

(Μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της έκτης παραγράφου (Στη σύγχρονη ... ανάγκες) του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή: γλωσσικής επαφής, ανταλλαγές, χαρακτηρίζεται, μακραίωνης ιστορίας, συνύπαρξης.** (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τους γραμματικούς τύπους ως προς την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο κ.τ.λ.)

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να εντοπίσετε τρεις όρους ειδικού/επιστημονικού λεξιλογίου.

(μονάδες 15)